

การประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนา คุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย

ภีรวัฒน์ นนทะโชติ^๑

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลและศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ด้วยเทคนิคการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 236 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารและผู้ประสานงานตำบล จำนวน 6 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ส่วนการศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการ ใช้การสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางการขับเคลื่อนแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับตำบล ควรจัดทำแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบนำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ที่ได้รับไปขับเคลื่อนภารกิจในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง 2) ระดับอำเภอ ควรมุ่งเน้นพัฒนากิจกรรมตามโครงการที่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง สร้างกระบวนการเรียนรู้ผ่านรูปแบบเวทีประชาคมหมู่บ้าน มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดตั้ง

^๑ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี E-mail: Perawatn98@hotmail.com

เครือข่ายของแต่ละตำบลให้รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3) ระดับจังหวัด กำหนดแนวทางการขับเคลื่อนโครงการให้อำเภอถือปฏิบัติ สนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดตั้งคณะกรรมการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน และผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการ

คำสำคัญ: การประเมินผลโครงการพัฒนา, โคนง หนอง นา โมเดล, แนวทางขับเคลื่อนโครงการ

Project Evaluation of the Community Model for Quality of Life Improvement according to New Theory Applied to “Khok Nong Na Model” in Sawankhalok District, Sukhothai Province

Perawat Nonthachot ^a

Abstract

This study's objective is to evaluate and study mobilization approaches of the community model for quality of life improvement according to the New Theory applied to the “Khok Nong Na Model” in Sawankhalok District, Sukhothai Province, using a mixed methodology between quantitative and qualitative approaches. In the quantitative research, the focus group consists of 236 community model for quality of life developers and participating citizens selected via simple random sampling method. The data is collected using a survey utilizing the CIPPIEST evaluation model and analyzed using frequency, percentage, means and standard deviation. The Qualitative research is conducted with in-depth interviews with 6 sub-district administrators and coordinators selected via purposive sampling method. The tool used is an in-depth interview form. The research on approaches to project mobilization is conducted through a group discussion, and information is studied using content analysis method. The results found that the overall evaluation of the project is high level. As for the approaches to project mobilization, the takeaways are divided into 3 levels. 1) On the sub-district level, it is found that the activity plan should be systematic, and the community model for quality of life developers are encouraged to use the knowledge on quality of life enhancement according to

^a Assistant Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University, E-mail: Perawatn98@hotmail.com

the New Theory applied to the “Khok Nong Na Model” to continually drive villages’ missions. 2) On the district level, the research found that the development should focus on project activities that can truly answer the needs of the people. The education process via village community forum should be established and focus on improvement of life quality and participation from various local stakeholders. Furthermore, there is support for the creation of a network between sub-districts to allow various form of collaboration to enable continuous information exchange. 3) On the province level, the province should create a project mobilization guideline for districts to adhere to, consistently provide financial support, and establish a committee to track project progress and evaluate results with representatives from stakeholders and network partners to participate in tracking and evaluating the project.

Keywords: Development Project Evaluation, Khok Nong Na Model, Project Mobilization Approach

บทนำ

สถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในวงกว้าง จากรายงานของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประมาณการว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อแรงงานจำนวน 4.7 ล้านคน โดยจะมีแรงงานจำนวน 1.1 ล้านคน มีความเสี่ยงที่จะตกงาน และอีก 3.6 ล้านคนมีความเสี่ยงที่รายได้จะลดลงอย่างมาก (Thailand Development Research Institute, 2021) นอกจากนี้วิกฤตดังกล่าว ประเทศไทยยังคงต้องเผชิญกับปัจจัยเสี่ยงซ้ำเติมจากสถานการณ์ภัยแล้งซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ตลอดจนภัยทางธรรมชาติในหลากหลายรูปแบบทั่วทุกภูมิภาค เช่น ปัญหาขาดน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเสื่อมโทรมส่งผลกระทบต่อระบบสมดุลธรรมชาติ พื้นที่บางแห่งมีน้ำท่วมหรือการเกิดพายุรุนแรงสร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่เกษตรกรรม (Sisakaew, 2020, p. 32) ซึ่งคาดว่ามีความโน้มถ่วงและส่งผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ภาคเกษตร โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มเปราะบาง กลุ่มประกอบอาชีพอิสระ และเกษตรกร จะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งจะสร้างความเสียหายต่อชีวิตและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ทำให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศเกิดความเสียหาย การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเยียวยา และฟื้นฟูกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้าสู่ภาวะปกติและเติบโตได้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน

ทางออกของประเทศในการรอดพ้นวิกฤตและเกิดการพัฒนายั่งยืน ได้ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 และนโยบายรัฐบาลที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอด และพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร โดยกระทรวงมหาดไทยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยการพัฒนาค้นหาพึ่งตนเอง มีความเป็นเจ้าของและบริหารจัดการโดยชุมชน พัฒนาหมู่บ้านหรือชุมชนให้มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นสังคม “อยู่เย็น เป็นสุข” ทั้งนี้ กรมการพัฒนาชุมชน ร่วมกับมูลนิธิสิริกรรมธรรมชาติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และภาคีเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ ทั้ง 7 ภาคี ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ตามกลไกการขับเคลื่อนสี่เสาหลักศาสตร์พระราชาเพื่อการปฏิรูปประเทศ โดยใช้หมู่บ้านเป็นฐานของการพัฒนา มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุกครัวเรือน และพัฒนาค้นหาที่มีความรู้และปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข มีอาชีพ สร้างรายได้ ท่ามกลางวิกฤตโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยการจัดทำโครงการที่ประยุกต์การใช้ศาสตร์พระราชาและน้อมนำเอาแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาอัน

เนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 40 ทฤษฎี ที่ทรงพระราชทานไว้ให้ในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์กับแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่และการออกแบบเชิงภูมิสังคมไทยเพื่อการพึ่งตนเองและรองรับภัยพิบัติในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อสร้างการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับหมู่บ้านในภูมิสังคมต่างๆ ผ่านการทำงานในรูปแบบการจ้างงานและการร่วมกันลงแรงด้วยการสนับสนุนวัสดุพื้นฐานและงบประมาณและบูรณาการการทำงานจากภาคีภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ (Community Development Department, 2020, pp.1-2)

มูลนิธิสิริกรรมธรรมชาติ (2017, p.1, as cited in National Electronics and Computer Technology Center, 2017, pp. 1-2) ได้อธิบายว่า “โคก หนอง นา” เป็นโมเดลต้นแบบที่สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงและมูลนิธิสิริกรรมธรรมชาติได้นำพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารจัดการน้ำและพื้นที่การเกษตร มีการผสมผสานกับภูมิปัญญาพื้นบ้านให้สอดคล้องกัน โดยแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10 โดย 30% สำหรับแหล่งน้ำ โดยการขุดบ่อ ทำหนองและคลองไส้ไก่ 30% สำหรับทำนาปลูกข้าว 30% สำหรับทำโคกหรือป่า ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง คือปลูกไม้ใช้สอย ไม้กินได้และไม้เศรษฐกิจ เพื่อให้ได้ประโยชน์ คือ มีกิน มีอยู่ มีใช้ มีความสมบูรณ์และความร่มเย็น และ 10% สำหรับที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ ปลา วัว และควาย เป็นต้น ทั้งนี้ การออกแบบพื้นที่โคก หนอง นา โมเดล จะคำนึงถึงภูมิสังคมเป็นสำคัญ “ภูมิ” คือ สภาพทางกายภาพ เช่น สภาพดิน น้ำ ลม สังคม คือ วัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาดั้งเดิมที่อยู่ในพื้นที่นั้น ซึ่งในการออกแบบจะให้ความสำคัญกับ “สังคม” มากกว่า “ภูมิ” คือต้องออกแบบตามสังคมและวัฒนธรรมของคนที่อยู่ แม้ว่าภูมิประเทศจะเหมือนกันก็ตาม หากสังคมต่างกันการออกแบบก็จะต่างกันโดยสิ้นเชิง

อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล และพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบลและระดับครัวเรือน ตลอดจนฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนผ่านการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร แรงงานและบัณฑิตจบใหม่ กลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยบูรณาการการทำงานจากภาคีภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างงานสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชนที่เข้าร่วมโครงการในระดับพื้นฐาน มีการดำเนินการสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Community Lab Model for quality of life : CLM) ระดับตำบล

จำนวน 12 ตำบล ขนาดพื้นที่ 15 ไร่ จำนวน 12 พื้นที่ มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 180 ไร่ และให้การสนับสนุนเพื่อพัฒนาพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (Household Lab Model for quality of life : HLM) ระดับครัวเรือน จำนวนทั้งสิ้น 213 ครัวเรือน แยกเป็นขนาดพื้นที่ 1 ไร่ จำนวน 46 ครัวเรือน ขนาดพื้นที่ไม่เกิน 3 ไร่ 167 ครัวเรือน รวมพื้นที่ไม่เกิน 547 ไร่ และบูรณาการร่วมพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล เพื่อการบริหารจัดการน้ำขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับภูมิสังคมตามแนวพระราชดำริ 10 วิธี เชื่อมโยงกับพื้นที่ปฏิบัติการโครงการ จากนั้นพัฒนาสู่ระดับก้าวหน้า โดยการดำเนินการส่งเสริมการสร้างมาตรฐานการแปรรูปและการตลาดตามมาตรฐานอินทรีย์วิถีไทย และยกระดับชุมชนทั้ง 12 ตำบล ให้สามารถแก้ไขวิกฤตด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศ เสริมสร้างความสามัคคีและสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรงผ่านการทำกิจกรรมพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน นับตั้งแต่ที่มีการดำเนินโครงการโคก หนอง นา โมเดล ในพื้นที่อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึกพบว่า ยังไม่มีการประเมินผลโครงการให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นโครงการใหม่และการดำเนินงานที่ผ่านมายังเป็นโครงการนำร่องจึงจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานโครงการดังกล่าว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการประเมินผลการดำเนินการโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย โดยการนำรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model มาใช้ในการประเมินโครงการ เพื่อศึกษาการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าตอบสนองต่อความต้องการมากน้อยแค่ไหน บรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาสามารถเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย ตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model
2. เพื่อศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดสำคัญที่นำมาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับโคก หนอง นา โมเดล แนวคิด การประเมินผลโครงการ และแนวคิดรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model ซึ่งจากการทบทวน วรรณกรรม พอสรุปสาระสังเขปของแต่ละแนวคิดได้ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับโคก หนอง นา โมเดล

โคก หนองนา โมเดล คือการจัดการพื้นที่ซึ่งเหมาะกับพื้นที่การเกษตร ซึ่งเป็นการผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้านที่อยู่อย่างสอดคล้องกับธรรมชาติในพื้นที่นั้น ๆ โคก หนอง นา โมเดล เป็นการที่ให้ธรรมชาติจัดการตัวมันเอง โดยมีมนุษย์เป็นส่วนส่งเสริมให้สำเร็จเร็วขึ้นอย่างเป็น ระบบ มีหลักการในการจัดการพื้นที่ ดังนี้ (Provincial Community Development Office of Muang Sukhothai, 2020, p.1)

1. โคก หรือพื้นที่สูง โดยดินที่ขุดทำหนองน้ำนั้นให้นำมาทำโคก บนโคกปลูก “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” ตามแนวทางพระราชดำ ปลูกพืช ผัก สวนครัว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำให้พออยู่ พอกิน พอใช้ พอร่มเย็น เป็นเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน ก่อนเข้าสู่ขั้นก้าวหน้า คือ ทำบุญ ทำทาน เก็บ รักษา ค้าขาย และเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย หรือปลูกที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และ ภูมิอากาศ

2. หนอง หนองน้ำหรือแหล่งน้ำ โดยขุดหนองเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้งหรือจำเป็น และ เป็นที่รับน้ำยามน้ำท่วม (หลุมขนมครก) ขุด “คลองไส้ไก่” หรือคลองระบายน้ำรอบพื้นที่ ตามภูมิปัญญา ชาวบ้าน โดยขุดให้คดเคี้ยวไปตามพื้นที่ เพื่อให้ น้ำกระจายเต็มพื้นที่เพิ่มความชุ่มชื้น ลดพลังงานในการรดน้ำ ต้นไม้ ทำฝายทดน้ำเพื่อเก็บน้ำเข้าไว้ในพื้นที่ให้มากที่สุด โดยเฉพาะเมื่อพื้นที่โดยรอบไม่มีการกักเก็บน้ำ น้ำ จะไหลลงมายังหนองน้ำและคลองไส้ไก่ ให้ทำฝายทดน้ำเก็บไว้ใช้ยามหน้าแล้ง หรือพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ ทั้งการขุดลอก หนอง คู คลอง เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้ง และเพิ่มการระบายน้ำยามน้ำหลาก

3. นา สามารถบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ โดยพื้นที่น่าน้ำให้ปลูกข้าวอินทรีย์พื้นบ้าน เริ่ม จากการฟื้นฟูดิน ด้วยการทำเกษตรอินทรีย์ยั่งยืน คั้นชีวิตเล็ก ๆ หรือจุลินทรีย์กลับคืนแผ่นดินใช้การ ควบคุมปริมาณน้ำในนาเพื่อคุมหญ้า ทำให้ปลอดสารเคมีได้ ปลอดภัยทั้งคนปลูก คนกิน โดยยกคันนาให้มีความสูงและกว้าง เพื่อใช้เป็นที่ยอมรับน้ำยามน้ำท่วม และปลูกพืชอาหารตามคันนา

โคก หนอง นา โมเดล จึงเป็นการทำเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเอง เป็นการสร้างและพัฒนาพื้นที่ เกษตรกรรมของตนให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารและเตรียมพร้อมที่จะรับมือการ เปลี่ยนแปลงจากโลกภายนอก ไม่ว่าจะเป็นภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ถึงแม้จะไม่มีรายได้จากการจำหน่าย ผลผลิต แต่เกษตรกรก็ยังมีอาหารที่เพียงพอต่อการบริโภค หรือจะเป็นภาวะความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตาม

ฤดูกาล เกษตรกรก็ยังคงมีแหล่งน้ำในพื้นที่ของตนที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้ ป่าไม้มีอยู่ยังช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์กลับคืนให้แก่ธรรมชาติ เป็นแหล่งอาหารของสัตว์ชนิดต่าง ๆ สร้างความสมดุลให้แก่ธรรมชาติและมนุษย์ ให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างเกื้อกูล (Sisakaew, 2020, p. 39)

แนวคิดการประเมินผลโครงการ

การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการในการพิจารณากำหนดคุณค่าหรือระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ จุดเด่นที่สำคัญของการประเมินผลคือ การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาโครงการให้ดีขึ้น ผลการประเมินไม่เพียงแต่ระบุว่าโครงการนั้นๆ ดีหรือไม่ สมควรจะดำเนินการต่อไปหรือไม่ แต่สามารถให้ข้อมูลได้ดีกว่าหากต้องการปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นจะต้องไปพัฒนาอะไรหรือหากโครงการนั้นคืออยู่แล้วจะพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร (Durongdej, 1999, p.2) โดยนัยนี้ การประเมินผลโครงการ จึงมีลักษณะเป็นกระบวนการที่สนใจในการหาคำตอบต่าง ๆ เฉพาะโครงการใดโครงการหนึ่ง ไม่ได้สนใจในเรื่องการค้นหาคำตอบหรือหลักการเพื่อนำไปใช้ในการสรุปอ้างอิงต่อไป หากแต่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์เฉพาะโครงการนั้นๆ ซึ่งแตกต่างกับการวิจัยการประเมินผลโครงการเป็นกระบวนการในการจัดเตรียมสารสนเทศ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ ทั้งนี้ มิได้จำกัดอยู่เพียงการตรวจสอบผลขั้นสุดท้ายที่เกิดขึ้น แต่ยังรวมถึงการประเมินความเหมาะสมและความพร้อมของการจัดทำโครงการก่อนที่จะเริ่มดำเนินงาน ตลอดจนการประเมินความก้าวหน้าในระหว่างที่มีการดำเนินโครงการ โดยการประเมินผลโครงการมีจุดมุ่งหมายมากกว่าการตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการตรวจสอบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ได้ตั้งใจ (Ritcharoon, 2014, pp.44-45)

แนวคิดรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model

แดเนียล สต๊ฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam) เป็นนักประเมินบุคคลสำคัญในวงวิชาชีพการประเมิน ได้พัฒนารูปแบบการประเมินอันเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายว่า รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Evaluation Model) และได้ถูกนำมาใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามการใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ในวงวิชาการของไทยยังมีทัศนคติการใช้ที่คลาดเคลื่อนอยู่มาก ปัจจุบันสต๊ฟเฟิลบีม ได้มีการปรับพัฒนารูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST แล้ว ทั้งนี้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่ปรับใหม่ก็มีมีนทัศน์และแนวทางการนำไปใช้ที่แตกต่างจากรูปแบบการประเมิน CIPP (Buosonte, 2013, p.7)

รูปแบบการประเมิน CIPPIEST คือ ส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การ

ประเมินประสิทธิผล (Effective Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ซึ่งมักได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่างๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์นั่นเอง ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมิน (Evaluation Questions) แต่ละมิติ ดังนี้ (Buosonte, 2013, pp. 23-24)

1. I (Impact) การประเมินผลกระทบ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่าสิ่งที่ผู้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือสิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้นคืออะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้ นั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น

2. E (Effectiveness) การประเมินประสิทธิผล เป็นการตั้งคำถามว่าโครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุตอบสนองความต้องการความจำเป็นของกลุ่มผู้รับผลประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

3. S (Sustainability) การประเมินความยั่งยืน เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ รวมถึง วิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

4. T (Transportation) การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบความสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่

จะเห็นว่ามิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิต ตามรูปแบบการประเมิน CIPP เดิม นั้น แท้ที่จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่สตัฟเฟิลบีม เรียกว่า “ผลลัพธ์” (Outcomes) ของโครงการนั่นเอง เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น วิธีการนำรูปแบบการประเมิน CIPPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะ เช่นเดียวกับการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ที่กล่าวผ่านมาไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าของรูปแบบการประเมินทั้งที่เป็นการประเมินเป็นระยะๆ และการประเมินสรุปรวม

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Approach) ระหว่างระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

เพื่อศึกษาความเหมาะสมของโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 120 คน และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 225 คน (ฐานข้อมูลผู้เข้าร่วมโครงการฯ ระยะที่ 1-12 มิถุนายน 2564 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย)

กลุ่มตัวอย่าง คือนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 92 คน และประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 144 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Taro Yamane ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามการประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1) ฉบับที่ 1 แบบสอบถามนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต แบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประเภทการจ้างงานในโครงการ และพื้นที่การปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย ตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

2) ฉบับที่ 2 แบบสอบถามประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน เหตุผลการเข้าร่วมโครงการ และพื้นที่เข้าร่วมโครงการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบประเมินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคโลก จังหวัดสุโขทัย ตามรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคโลก จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ระหว่าง 0.66-1.00 และ ระหว่าง 0.66-1.00 ตามลำดับ ปรับแก้ไขเครื่องมือตามที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 30 คน และประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคโลก จังหวัดสุโขทัย ที่ไม่ใช่ตัวอย่างในการเก็บข้อมูล จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นเชิงความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency of Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990, pp. 202-204) ได้ค่าความเชื่อมั่นฉบับที่ 1 เท่ากับ .871 และฉบับที่ 2 เท่ากับ .926

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำหนังสือขออนุญาตที่ไปยังสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสุวรรณโคโลก จังหวัดสุโขทัย ในการขอความร่วมมือเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาร้อยละ 100

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 -5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุดหรือมีความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 -4.50 หมายถึง ระดับมาก หรือมีความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 -3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง หรือมีความเหมาะสมปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 -2.50 หมายถึง ระดับน้อย หรือมีความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 -1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด หรือมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

2. การศึกษาเชิงคุณภาพ

เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview guideline) และศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าว โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยผู้บริหารและพัฒนารัฐประศาสนงานตำบล จำนวน 6 คน ตัวแทนนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 12 คน และตัวแทนประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 12 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และแนวทางการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้ประสานงานตำบล ตามองค์ประกอบ ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิภาพ ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโอนความรู้ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ และตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย และหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ระหว่างองค์ประกอบการประเมินและประเด็นการประเมิน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00

2) การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและพัฒนารัฐประศาสนงานตำบล กลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต และกลุ่มตัวแทนประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งประเด็นของการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการจัดทำหนังสือขอความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์และ ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม มาจัดลำดับและจัดหมวดหมู่ของคำตอบในแต่ละประเด็นเพื่อนำไปใช้ในการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคตรโลก จังหวัดสุโขทัย

การประเมินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณโคตรโลก จังหวัดสุโขทัย เป็นการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model ทั้ง 8 ด้าน โดยผลการประเมินภาพรวมของโครงการมีความเห็นเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโครงการ เห็นว่า ผลรวมการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านบริบท (Context) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ เนื่องจาก ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการได้รับประโยชน์จากโครงการ และเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงนำไปประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ได้จริง สามารถจัดการพื้นที่ การเกษตรได้อย่างเหมาะสม ด้วยการผสมผสานเกษตรทฤษฎีใหม่เข้ากับภูมิปัญญาพื้นบ้าน เกิดพื้นที่ เรียนรู้ชุมชนและครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตภายในชุมชนได้ ซึ่งสามารถแยกผลการประเมิน ออกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

1.1 ผลการประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D = 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอดและพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D = 0.57) รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการช่วยให้ประชาชนสามารถเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดลได้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.51) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถวัดระดับความสำเร็จได้ ($\bar{X} = 3.82$, S.D = 0.79) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการช่วยให้เกิด การฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนผ่านการสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร บัณฑิตจบใหม่ และกลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤตการแพร่ ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D = 0.63)

รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของจังหวัดที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.66) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัตถุประสงค์ของโครงการสามารถวัดระดับความสำเร็จได้ ($\bar{X} = 3.73$, S.D = 0.81)

1.2 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D = 0.66) รองลงมาคือ จำนวนนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่เพียงพอต่อการให้บริการแก่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานเพื่อสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล (CLM) และพัฒนาพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต (HLM) มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่เพียงพอและมีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.45$, S.D = 0.89) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D = 0.49) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการให้คำแนะนำ ชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.67) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่สามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในการพัฒนากสิกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.26$, S.D = 0.77) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนระดับตำบล และพัฒนาพื้นที่ครัวเรือน เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีเครื่องมือที่เพียงพอต่อการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.71$, S.D = 0.78)

1.3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D = 0.55) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินงานเพื่อสร้างโคกและนำดินที่ได้จากการขุดหนองนำมาถมเป็นโคกเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งปลูกต้นไม้ตามแนวทางศาสตร์พระราชาคือ “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D = 0.58) รองลงมาคือ การดำเนินงานเพื่อสำรวจผู้สนใจเข้าร่วมโครงการและการกำหนดให้มีหนังสือยินยอมการใช้ที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานตามโครงการมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.21$, S.D = 0.65) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเหมาะสมของการดำเนินงานยกหัวคันนาให้กว้างและสูงอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในนา และขุดร่องไถลหัวคันนา เพื่อเป็นที่อยู่ของปลา ปู และป็นหัวคันนาให้มีความกว้าง

มากพอที่จะปลูกต้นไม้ พืชผัก เพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคันทนา ($\bar{X} = 3.28$, S.D = 0.94) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.63) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินงานเพื่อยกหัวคันทนาให้กว้างและสูงอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในนาและขุดร่องใกล้หัวคันทนาเป็นที่อยู่ของปลา ปู และการปั้นหัวคันทนาให้มีความกว้างมากพอที่จะปลูกต้นไม้ พืชผักเพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคันทนามีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.80) รองลงมาคือ การดำเนินงานเพื่อขุดหนองให้เป็นรูปร่างคดโค้งอิสระเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้ยามหน้าแล้งและรองรับน้ำท่วมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.15$, S.D = 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการผลิต การแปรรูป และการตลาดมาตรฐานอินทรีย์วิถีไทย ($\bar{X} = 3.78$, S.D = 0.94)

1.4 ผลการประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้สามารถเป็นแกนนำขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ในพื้นที่ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D = 0.76) รองลงมาคือ การดำเนินโครงการช่วยแก้ไขปัญหาพื้นที่ฐานด้านการจัดการที่ดินและน้ำ สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน ($\bar{X} = 4.14$, S.D = 0.70) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภายใน 3 ปี พื้นที่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ สามารถลดปัญหาจากภัยแล้งได้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.74) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D = 0.51) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้เกิดพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.73) รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับตำบล ($\bar{X} = 4.31$, S.D = 0.73) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำฝนในพื้นที่ดำเนินงานโครงการ ($\bar{X} = 3.53$, S.D = 1.03)

1.5 ผลการประเมินด้านผลกระทบ (Impact Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.46) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองและได้แนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.75) รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.66) ส่วน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความสามัคคีช่วยเหลือ เอื้ออาทร ($\bar{X} = 3.76$, S.D = 0.79) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D = 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้มีรายได้ มีอาชีพที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D = 0.71) รองลงมาคือ การเข้าร่วมโครงการทำให้สามารถพึ่งตนเองและได้แนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียง สามารถหลุดพ้นจากความยากจน ($\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.75) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้ท่านมีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ ($\bar{X} = 2.19$, S.D = 0.87)

1.6 ผลการประเมินด้านประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D = 0.47) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.71) รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน ($\bar{X} = 4.27$, S.D = 0.72) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการทำให้การบริโภคและการใช้จ่ายในชุมชนดีขึ้น ($\bar{X} = 3.82$, S.D = 0.82) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D = 0.52) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบที่เห็นว่าการดำเนินโครงการทำให้ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D = 0.69) รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและสนับสนุนกระบวนการผลิตเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ($\bar{X} = 4.05$, S.D = 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินของโครงการเป็นไปตามแผนปฏิบัติการและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.01$, S.D = 1.05)

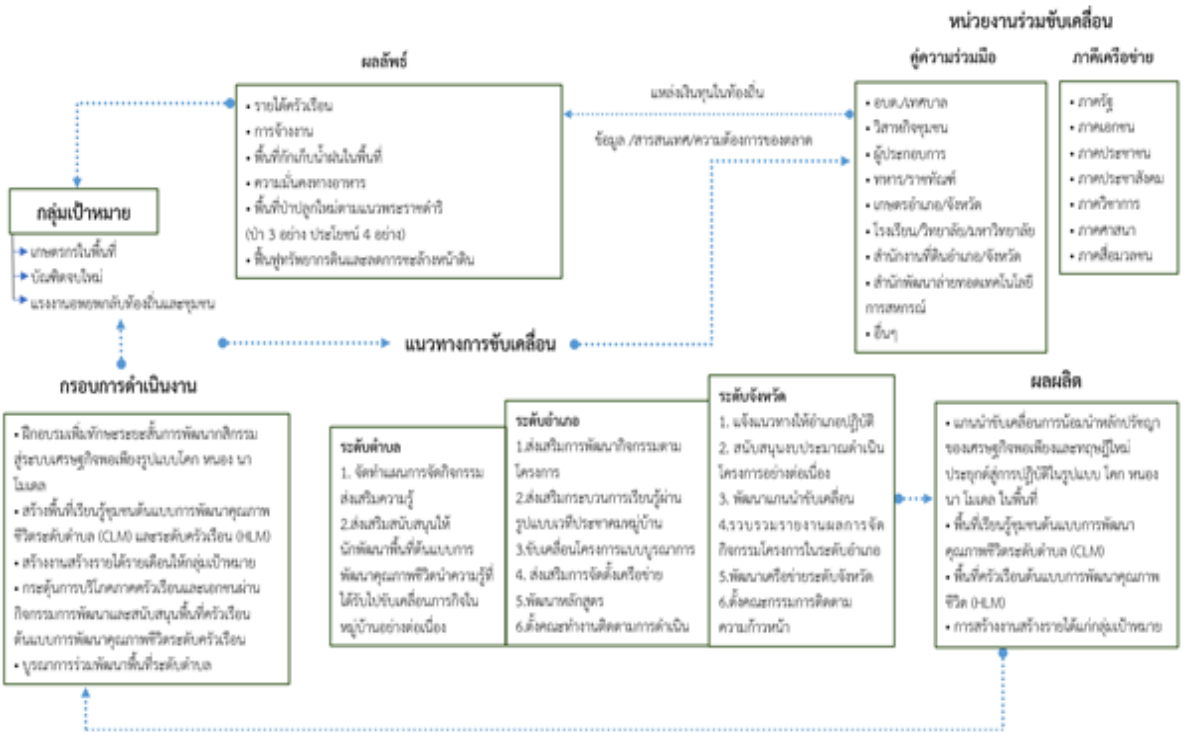
1.7 ผลการประเมินด้านความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D = 0.52) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D = 0.62) รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการขยายผลความสำเร็จเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ($\bar{X} = 4.12$, S.D = 0.76) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำความรู้ที่ได้จากโครงการ ไปใช้ปรับปรุงพื้นที่ของเกษตรกรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์และทำการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 3.71$, S.D = 0.83) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า

มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.56) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารและรับมือจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจหรือภัยแล้งได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.74) รองลงมาคือ สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงพื้นที่ของตนเองเพื่อการใช้ประโยชน์และทำการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.17$, S.D = 0.81) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับตำบลอำเภอและจังหวัด ($\bar{X} = 3.73$, S.D = 0.97)

1.8 ผลการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportability Evaluation) ความคิดเห็นของกลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.52) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล ผ่านทางสื่อออนไลน์ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D = 0.58) รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากโครงการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สมาชิก/เครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.71$, S.D = 0.80) ส่วนกลุ่มประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D = 0.53) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นและชุมชนใกล้เคียงได้อย่างถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.71) รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากโครงการโคก หนอง นา โมเดล พัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ๆ ($\bar{X} = 3.88$, S.D = 0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำเสนอโครงการโคก หนอง นา โมเดล ในเวทีนำเสนอ ผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ($\bar{X} = 2.77$, S.D = 1.04)

2. ผลการศึกษาแนวทางขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย

จากการสนทนากลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารและพัฒนากรผู้ประสานงานตำบล กลุ่มนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต และกลุ่มตัวแทนประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ ได้เสนอแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการฯ รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย

จากภาพที่ 2 พบว่า แนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ภายใต้กรอบกิจกรรมของโครงการ ได้แก่ กิจกรรมการฝึกอบรมเพิ่มทักษะระยะสั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล กิจกรรมการสร้างพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล (CLM) และระดับครัวเรือน (HLM) กิจกรรมการสร้างงานสร้างรายได้รายเดือนให้กับกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการกระตุ้นการบริโภคภาคครัวเรือนและเอกชนผ่านกิจกรรมการพัฒนาและสนับสนุนพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับครัวเรือน และกิจกรรมการบูรณาการร่วมพัฒนาพื้นที่ระดับตำบล แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.1 การขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับตำบล/หมู่บ้าน โดยการมีส่วนร่วมของคู่ความร่วมมือและภาคีเครือข่าย

วิธีดำเนินงาน

- 1) จัดทำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในหมู่บ้านของตนเอง และขับเคลื่อนนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
- 2) ประชุมชี้แจงและถ่ายทอดความรู้ให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับหลักการสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” เพื่อขับเคลื่อนภารกิจในระดับหมู่บ้าน” โดยพัฒนาการผู้ประสานงานตำบล
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตนำความรู้ที่ได้รับไปขับเคลื่อนภารกิจในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง (อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง)

2.2 การขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับอำเภอ โดยการมีส่วนร่วมของคู่ความร่วมมือและภาคีเครือข่าย

วิธีดำเนินงาน

- 1) มอบหมายภารกิจให้นักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ภายใต้แนวทางมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างเคร่งครัด
- 2) ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมตามโครงการที่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง
- 3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่านรูปแบบเวทีประชาคมหมู่บ้าน โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาพื้นที่ของตนเองและไปปรับใช้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในพื้นที่โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ
- 4) ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” แบบบูรณาการกับโครงการของหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติงานในพื้นที่
- 5) ส่งเสริมการจัดตั้งเครือข่ายของแต่ละตำบลให้รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

6) พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ ดำเนินงานโครงการ

7) ประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคีเครือข่ายต่างๆ ตลอดจน วิชาทกิจเพื่อสังคม และแกนนำชุมชนที่เป็นต้นแบบ เพื่อเป็นพี่เลี้ยงถ่ายทอดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญให้กับชุมชน

8) สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ สำหรับฝึกปฏิบัติร่วมกันในแปลงของครัวเรือน เพื่อการเรียนรู้กิจกรรมโครงการ

9) จัดตั้งคณะทำงานระดับอำเภอเพื่อออกติดตามการดำเนินกิจกรรมของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ปฏิบัติงานเป็นไปตามบทบาท หน้าที่ แนวทางการขับเคลื่อน รวมทั้งภารกิจที่ได้รับมอบหมาย แล้วรายงานผลการดำเนินงานตามแบบและระยะเวลาที่กำหนด

2.3 การขับเคลื่อนการดำเนินงานระดับจังหวัด โดยการมีส่วนร่วมของคู่ความร่วมมือและภาคีเครือข่าย

วิธีดำเนินงาน

1) แจ้างแนวทางการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ให้อำเภอยึดถือปฏิบัติ

2) สนับสนุนงบประมาณดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง

3) พัฒนาแกนนำครูกระบวนการ/ครูกิจกรรม/ครูประจำฐานเรียนรู้การพึ่งพาตนเอง และครูพาทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะขับเคลื่อนงานโครงการ

4) รวบรวมรายงานผลการจัดกิจกรรมโครงการในระดับอำเภอ แล้วรายงานผลการจัดกิจกรรมให้แก่กรมการพัฒนาชุมชน

5) พัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับจังหวัด โดยพิจารณาจากผู้บริหารโครงการของแต่ละอำเภอให้รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่างๆ ตามความเหมาะสม เช่น กลุ่มแอปพลิเคชันไลน์, Facebook เป็นต้น

6) จัดตั้งคณะกรรมการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติงานโครงการ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย โดยใช้การประเมินแบบ CIPPIEST Model มีประเด็นอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านบริบท (Context) ผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอดและพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการช่วยให้เกิดการฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนผ่านการสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเกษตรกร บัณฑิตจบใหม่และกลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้จากผลการประเมินความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Objective) ที่สอดคล้องกับแผนงานฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหา ย่อยยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) โดยยึดการดำเนินการในระดับพื้นที่เป็นหลัก มุ่งเน้นให้เกิดการจ้างงานเพื่อสร้างรายได้ และสร้างอาชีพของประชาชนชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยนำแนวทางการดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งอยู่ในกรอบภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักทฤษฎีใหม่มาใช้ในการพัฒนาชุมชนจึงส่งผลให้การปฏิบัติงานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกัตติกา ศรีมหาโว (Srimahawaro, 2014, p.117) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการครอบครัวร่วมทำน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านสระบัว ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับกฤตชัย นาโสม (Nasom, 2016, p.1) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชนตามนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของรัฐบาลในเขตจังหวัดลพบุรี พบว่า รูปแบบและการดำเนินงานของโครงการสามารถตอบสนองตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้อย่างเหมาะสมทำให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีทักษะและประสบการณ์ในการทำการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีความพึงพอใจในการดำเนินการ มีรายได้

เพิ่มขึ้น ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรดีขึ้น มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการบริหารจัดการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง

1.2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ผลการประเมินความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า การได้รับการอบรมเพื่อเพิ่มทักษะในการพัฒนากิจกรรมสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถในการให้คำแนะนำ สามารถชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบก่อนลงไปปฏิบัติงานโครงการในพื้นที่ ทุกคนได้รับการฝึกอบรมเพื่อเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ ”โคก หนอง นา โมเดล” อย่างถูกต้อง สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในพื้นที่ชุมชน ตลอดจนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ในระดับบุคคล ที่มุ่งเน้นแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา เป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตเพื่อให้รอดพ้นวิกฤตปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบันจากผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การปฏิบัติงานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนของสนธยา พลศรี (Ponsri, 2010, p.65) ที่กล่าวว่า การให้การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญเป็นการให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ในสิ่งที่ควรรู้เพื่อความรู้ความเข้าใจร่วมกัน บางเรื่องต้องมีการฝึกฝนปฏิบัติให้มีทักษะ ด้วยเหตุนี้ ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอด เนื้อหาข้อมูลความรู้ มีบุคลิกและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รู้จักใช้จิตวิทยา ตลอดจนเทคนิควิธีสอนและถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับชยุต อินทร์พรหม (Inprom, 2018, p.1) ได้ศึกษากระบวนการและแนวทางการนำเกษตรทฤษฎีใหม่ประยุกต์ทำนา 1 ไร่ ได้ 1 แสน ไปปฏิบัติให้สำเร็จ พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงานประกอบด้วยบุคคล การสืบทอด ถ่ายทอดความรู้ และการพึ่งตนเองของเกษตรกร ทั้งนี้การนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน รู้จักยึดหยุ่น สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ได้ ซึ่งงานวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี ของเสาวลักษณ์ แสนโรจน์ (Sanrode, 2016, p.62) ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการ ความพร้อมและเพียงพอของทรัพยากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ และสอดคล้องกับจันทิมา ผึ้งพันธ์ (Phuengphun, 2012, pp. 56-57) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลโครงการอุทยานการอาชีพชัยพัฒนา จังหวัดนครปฐม ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ความพร้อมของทรัพยากร เช่น เจ้าหน้าที่มีความรู้

ความสามารถในการจัดกิจกรรม การดำเนินโครงการ และการถ่ายทอดแนวคิดสู่ประชาชนได้ดี ประชาชนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ถ่ายทอดได้ เนื่องจากบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่โครงการถือเป็นตัวแปรหนึ่งในการพัฒนาจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์หลักของโครงการอย่างแท้จริง

1.3. ด้านกระบวนการ (Process) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินงานเพื่อสร้างโคกและนาดินที่ได้จากการขุดหนองนำมาถมเป็นโคกเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งปลูกต้นไม้ตามแนวทางศาสตร์พระราชาคือ “ป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง” มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในขณะที่ประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานเพื่อยกหัวคันนาให้กว้างและสูงอย่างน้อย 1 เมตร เพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำไว้ในนาและขุดร่องใกล้หัวคันนาเป็นที่อยู่ของปลา ปู และการปั้นหัวคันนาให้มีความกว้างมากพอที่จะปลูกต้นไม้ พืชผักเพื่อให้มีรากยึดเหนี่ยวคันนามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้จากผลการประเมินความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการดำเนินงานโครงการโคก หนอง นา โมเดล นำศาสตร์พระราชาเพื่อทำการเกษตรทฤษฎีใหม่เป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งเป็นหลักการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นการกักเก็บน้ำให้เพียงพอและการสร้างผลผลิตเพื่อดำรงชีพในระดับบุคคลและครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับการดำเนินงานในพื้นที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน การนำโครงการไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ จึงทำให้การปฏิบัติงานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาริษา ศรีชะแก้ว (Sisakaew, 2020, p. 31) ที่ได้อธิบายให้เห็นถึงการใช้ศาสตร์พระราชาทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ในรูปแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ว่าเป็นหลักการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยองค์ประกอบของโคก หนอง นา ประกอบด้วย 1) โคก (พื้นที่สูง) คือการใช้ดินที่ได้จากการขุดหนองน้ำมาเป็นโคก หรือคันนามีขนาดใหญ่ ปลูกพืชและไม้ผล เพื่อสร้างอาหารและรายได้ให้แก่ครัวเรือน 2) หนอง (แหล่งกักเก็บน้ำ) เป็นการขุดหนองน้ำ ที่มีความลึกประมาณ 6-8 เมตร เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดทั้งปี รวมทั้งมีการขุดคลองไส้ไก่ กระจายน้ำไปยังส่วนต่างๆ ในพื้นที่ สร้างความชุ่มชื้นในพื้นที่ และ 3) นา (พื้นที่ปลูกข้าว) คือการปลูกข้าวแบบอินทรีย์เพื่อบริโภคอย่างปลอดภัย อันจะเป็นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่แบบพึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาจากภายนอก สร้างความมั่นคงในครัวเรือนและชุมชน นำไปสู่ความเข้มแข็งในการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับสมศักดิ์ จีเพ็ชร (Jeepet, 2020, p.111) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จังหวัดนนทบุรี ด้านกระบวนการ พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน

ดำเนินการ ติดตามงาน และปรับกิจกรรมโครงการฯ นี้มีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริง ส่งผล การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด

1.4 ด้านผลผลิต (Product) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็น ของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้ สามารถเป็นแกนนำขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประยุกต์ สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ในพื้นที่ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ เห็นว่าการดำเนินโครงการทำให้เกิดพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับครัวเรือนมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ จากผลการประเมินความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าที่ผ่านมาจังหวัด สุโขทัยต้องเผชิญกับปัญหาน้ำท่วมและบางปีประสบปัญหาภัยแล้ง ส่งผลให้เกษตรกรในพื้นที่ขาดน้ำเพื่อ การเกษตร ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมั่นใจและเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานโครงการโคก หนอง นา โมเดล ในพื้นที่ว่าช่วยให้สามารถลดปัญหาจากภัยแล้งและทำให้เกิดการเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำฝนในพื้นที่ การเกษตรของตนเองได้เป็นอย่างดี จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดแกนนำในการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการ และเกิดพื้นที่ครัวเรือนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่จะสามารถรับมือจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ปัญหา ภัยแล้ง หรือปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ได้ ทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับพระมหากษัตริย์พร สาคโร (เกตุสาคโร) และพระครูสุธีคัมภีร์ญาณ (Sakaro (Ketsakorn) & Sudhikhambhirayan, 2020, p.185) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการพุทธธรรมในการพัฒนาก้าวหน้ากับเกษตรทฤษฎีใหม่ ที่มีจุดมุ่งหมายบริหารจัดการ ทรัพยากรดินและน้ำเพื่อการเกษตร ในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุด โครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่คาดหวังไว้ ทำให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเอง มีรายได้ไว้ใช้จ่ายใน ครอบครัว มีอาหารไว้สำหรับบริโภคตลอดปี เป็นการลดความเสี่ยงไม่ให้เกิดความเสียหายเมื่อตลาด หรือสภาพแวดล้อมเกิดความแปรปรวนหรือเกิดวิกฤติขึ้น เป็นกระบวนการแบบเศรษฐกิจพอเพียง ยึด หลักการพึ่งพาตนเอง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ มีการวางแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ประสานสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชน การนำหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ไปใช้จะต้องมีความรู้ความ เข้าใจที่ชัดเจน รู้จักยืดหยุ่น สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ได้ สอดคล้องกับกิริติพร จุฑะวิริยะ และพัชรินทร์ ลาภานันท์ (Jutaviriya & Lapanun, 2014, p.25) พบว่า การทำเกษตรแผน ใหม่เป็นยุทธศาสตร์การดำรงชีพที่ช่วยเกษตรกรในการคลี่คลายปัญหา การปรับระบบการผลิตสู่เกษตร ผสมผสานที่มีรากฐานจากการใช้ทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ทำให้เกษตรกรสามารถฟื้นฟูและสั่งสมทุน ธรรมชาติทุนการเงิน รวมถึงทุนทางกายภาพที่หดหายและถดถอยไปจนสามารถดำรงชีพได้อย่างมั่นคง

1.5 ด้านผลกระทบ (Impact) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็น ของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้

ประชาชนสามารถพึ่งตนเองและได้แนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดเครือข่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบโคก หนอง นา โมเดล ความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พิจารณารายข้อพบว่า การเข้าร่วมโครงการทำให้มีรายได้ มีอาชีพที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเข้าร่วมโครงการทำให้สามารถพึ่งตนเองและได้แนวทางในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้แบบพอเพียง สามารถหลุดพ้นจากความยากจน ทั้งนี้จากผลการประเมินความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการดำเนินโครงการมุ่งเน้นการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักทฤษฎีใหม่ เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางโดยการพัฒนาค้นหาให้พึ่งตนเอง ตลอดจนมุ่งเน้นฟื้นฟูเศรษฐกิจท้องถิ่นและชุมชนผ่านการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่กลุ่มเกษตรกร แรงงานและบัณฑิตจบใหม่ กลุ่มแรงงานที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในช่วงวิกฤติการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงเป็นสาเหตุทำให้การดำเนินโครงการมีผลกระทบในเชิงบวกต่อกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ในการสร้างความมั่นคงในครัวเรือนและชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของจิราภรณ์ แก้วมณี (Kaewmanee, 2014, pp.38-39) ที่กล่าวว่า การพึ่งพาตนเองเป็นความสามารถในการดำรงตนอยู่ได้อย่างอิสระ มั่นคง สมบูรณ์ ซึ่งการพึ่งพาตนเองได้นั้นมีทั้งในระดับบุคคลและชุมชน รวมทั้งต้องสามารถผันเปลี่ยนไปตามเวลาได้ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องและสมดุล โดยการพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจนั้นใช้หลักการพึ่งพาตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับพระณัฐธัญ ธรรมทินโน และพระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ (Dhammadinno & Vajirapanno, 2021, pp. 29-30) ได้อธิบายหลักการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามศาสตร์พระราชชาติที่แตกต่างจากศาสตร์ทั่วไปคือ เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลักสำคัญตามแนวของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการพออยู่ พอกินพึ่งพาตนเองได้ การจะพึ่งพาตนเองได้ก็ต้องรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องศาสตร์ของเกษตรอย่างถ่องแท้ จึงจะสามารถดำรงตนอยู่ในหลักการดังกล่าว และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำรินี้ได้

1.6 ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตและประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน โดยเห็นว่าการดำเนินโครงการทำให้ชุมชนมีศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ เนื่องจากศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญในชุมชนทั้งที่อยู่ในตัวบุคคล สถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ ที่จะทำให้คนในชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สามารถหาความรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การดำเนินโครงการโคก หนอง นา โมเดลในพื้นที่จึงเป็นการสร้างความรู้บนฐานของชุมชน (Knowledge Creation Based on Community) เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการขยายผลการขับเคลื่อนการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับศิริพร ศิริรัตน์ (Sirirat, 2015, p. 2246) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการเบญจวิถีทาง สรรสร้างครอบครัวต้นแบบสายใยรักของศูนย์การเรียนรู้โครงการสายใยรักแห่งครอบครัว จังหวัดราชบุรี ด้านประสิทธิผล พบว่า การดำเนินโครงการสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมโครงการและประชาชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้จากต้นแบบการพัฒนาและการให้การสนับสนุนผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ทดลองทำภายในครัวเรือนของตนเอง และสอดคล้องกับหทัยชนก คະตะสมบุรณ์ (Khatasombun, 2020, p.483) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าการพัฒนาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของสังคม ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมไทย จำเป็นต้องช่วยกันสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับฐานรากของสังคมให้มุ่งสู่ชุมชนเข้มแข็งและอยู่เย็นเป็นสุข โดยต้องส่งเสริมให้ชุมชน/ท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้ด้วยกระบวนการวางแผนการบริหารการพัฒนาและการวัดผลการพัฒนาด้วยตัวชี้วัดที่คนในชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการ เป็นผู้คิด เป็นผู้ทำและเป็นผู้ใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนบนเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อก้าวไปสู่ “เศรษฐกิจครัวเรือนที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

1.7 ด้านความยั่งยืน (Sustainable) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า การดำเนินโครงการทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การดำเนินโครงการทำให้เกิดการขยายผลความสำเร็จเพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พิจารณารายข้อพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมให้มีความพร้อมที่จะเป็นแหล่งผลิตอาหารและรับมือจากภาวะวิกฤตเศรษฐกิจหรือภัยแล้งได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับปรุงพื้นที่ของตนเองเพื่อการใช้ประโยชน์และทำการเกษตรที่เน้นการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับวงษ์ศิริ เรืองศรี, ชันญชิตา ทิพย์ญาณ และนฤมล คำอ่อน (Rueangsri, Tipyan, & Dam-orn, 2020, p.272) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกเรื่องทุกด้านซึ่งการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาจึงต้องเตรียมคน ความรู้ และทรัพยากร ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่ขาดความรู้เพราะในชุมชนมีกิจกรรมที่ต้องทำในวิถีชีวิตหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ความรู้ที่มีใน

ชุมชนก็ไม่หลากหลาย ดังนั้น การใช้ระบบเครือข่ายจึงเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการความรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในฐานะของผู้สนับสนุน คอยให้คำปรึกษาและช่วยเสริมในส่วนที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ เช่น เทคนิค ความรู้ใหม่ๆ เป็นต้น และสอดคล้องกับปณิณพงศ์ วงศ์ณาศรี และ วีรณัฐ พรหมจักร (Wongnasri & Promjuk, 2020, p.139) ได้วิจัยเรื่อง ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า การใช้ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุและยั่งยืน ไม่ต้องพึ่งพาระบบเศรษฐกิจมหัพภาค ซึ่งท้องถิ่นนับว่าเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดและมีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นฐานรากของประเทศ การพัฒนาท้องถิ่นจึงนับว่ามีความสำคัญ โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันในยุคสมัยที่สภาวะเศรษฐกิจไม่ค่อยสู้ดี อันเนื่องมาจากสภาวะเศรษฐกิจโลก ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานรากเป็นอย่างมากส่งผลให้ผู้คนในชนบทได้รับผลกระทบหลายด้าน เช่น ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ราคาสินค้าที่มีราคาสูงขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ดังนั้น การใช้ศาสตร์พระราชาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งถือเป็นการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

1.8 ด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportation) ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พิจารณารายข้อพบว่า สามารถถ่ายทอดความรู้โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล ผ่านทางสื่อออนไลน์ได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากโครงการไปพัฒนาเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ความคิดเห็นของประชาชนผู้เข้าร่วมโครงการ พิจารณารายข้อพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อื่นและชุมชนใกล้เคียงได้อย่างถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสำหรับผลผลิตทางการเกษตร ทั้งการเพาะปลูก การแปรรูป และการรักษาคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรสู่ผู้บริโภคได้ จากผลการประเมินความคิดเห็นที่อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้โครงการโคก หนอง นา โมเดล ไปสู่ผู้อื่นและชุมชนใกล้เคียงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ของเอกวิทย์ ณ ถลาง (Na Thalang, 1997) การถ่ายทอดความรู้ คือ การเรียนรู้จากการกระทำจริงได้พัฒนาต่อจนเป็นการส่งต่อมาจนเป็นการส่งต่อ (Transmission) แต่คนรุ่นหลัง ด้วยการสืบทอดวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (Oral tradition) และการสร้างองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร (Literary tradition) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง (Jaitiang, 2018, p.315) พบว่า การถ่ายทอดความรู้ด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ลักษณะของผู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ คือชอบการเรียนรู้ ชอบลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พึ่งตัวเองเป็นหลัก

2) ผู้รับการถ่ายทอด คนในครอบครัว เพื่อนบ้าน และคนนอกชุมชน 3) สาเหตุของการถ่ายทอด สิ่งทีพื่อ
 หลวงสอนเป็นสิ่งที่ดีก็ควรเผยแพร่ให้กับประชาชนในชุมชนนำไปปฏิบัติ และเพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น
 อยู่ดีมีสุข และ 4) เนื้อหา วิธีการถ่ายทอดและวิธีการวัดความรู้และติดตามผล ส่วนมากจะถ่ายทอดเนื้อหา
 ในเรื่องหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การปฏิบัติตามพื่อหลวง วิธีการ ถ่ายทอดด้วย
 การปฏิบัติให้ดูเป็นแบบอย่าง การสาธิต การวัดความรู้ และติดตามผล สังเกตจากความตั้งใจ ความสนใจ
 การซักถาม การนำไปปฏิบัติได้ และประเมินตามสภาพจริง

2. แนวทางขับเคลื่อนโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่
 ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า การ
 ที่จะส่งเสริมให้โครงการเกิดความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนออกเป็น 3 ระดับ
 โดยระดับตำบล ควรจัดทำแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการนำความรู้การ
 พัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ไปขับเคลื่อนภารกิจใน
 หมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ระดับอำเภอ ควรมุ่งเน้นพัฒนากิจกรรมตามโครงการที่สามารถตอบสนองปัญหา
 และความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายของแต่ละตำบลให้เกิดการ
 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และระดับจังหวัด ควรสนับสนุนงบประมาณ พร้อม
 ทั้งจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลโครงการ ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่าแนวทางขับเคลื่อนการ
 ดำเนินงานโครงการดังกล่าวยึดกลุ่มเป้าหมายที่สามารถเป็นแกนนำขับเคลื่อนการน้อมนำหลักปรัชญา
 เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่การปฏิบัติในรูปแบบ โคก หนอง นา โมเดล ในพื้นที่เป้าหมาย
 ได้ เพื่อให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ชุมชนต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับตำบล และระดับครัวเรือน
 ตลอดจนเกิดการสร้างงานสร้างรายได้แก่ เกษตรกร บัณฑิตจบใหม่ และกลุ่มแรงงานอพยพกลับท้องถิ่นที่
 ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนิน
 โครงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ จำเป็นต้องมุ่งประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งใน
 ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งแต่ละแนวทางการขับเคลื่อนที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องตามกรอบ
 ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และนโยบายของรัฐบาลที่จะสืบสาน รักษา ต่อยอดและพัฒนาประเทศ
 ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์
 “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกมิติ
 ทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการ
 พัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาโลกที่สำคัญในการ
 ขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้
 ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ

สุนทร ทับบัว, พนิต เข้มทอง และวรัทยา ธรรมกิตติภพ (Tobua, Khemtong & Thammakittipob, 2018, p.163) ได้ประเมินการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนไปสู่การปฏิบัติด้วยการประเมินแบบตอบสนอง และได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสนับสนุนปัจจัยการดำเนินโครงการอย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ ภายใต้ระบบสนับสนุน 3 ประการ คือระบบความรู้ ระบบข้อมูล และระบบเครือข่าย ด้วยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม และควรทำการวิจัยเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิศรุตฯ ทองแกมแก้ว และชนินทร์ จักรภพโยธิน (Thongkamkaew & Chakrapopyodhin, 2016, p.129) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการประยุกต์เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะตัวแปรกำกับระหว่างนโยบายรัฐกับการแก้ปัญหาวิกฤตทางพาราของภาคใต้ เช่น ผู้ที่กำหนดนโยบายในระดับพื้นที่ ควรมีความรู้ และความเข้าใจ เกี่ยวกับการผลิต การบริหารจัดการพื้นที่ตามแนวทางการเกษตรทฤษฎีใหม่ของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในกระบวนการและผลกระทบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การแก้ไขในขั้นตอนของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จและช่วยเหลือเกษตรกรได้ ควรส่งเสริมให้มีโครงการต่าง ๆ โดยให้เกษตรกรเกิดการขับเคลื่อนภาคประชาชนที่สนับสนุนให้เห็นถึงประโยชน์ของการเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อการสร้างจุดร่วมกันและขยายผลต่อยอดสร้างเครือข่ายได้ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการรวมกลุ่มกัน โดยมีภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทเป็นผู้ขับเคลื่อนเพื่อให้เกษตรกรสามารถดำเนิน การได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมั่นคงและสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณคโลก จังหวัดสุโขทัย มีข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 คณะผู้บริหารและพัฒนารัฐประศาสนงานตำบล และผู้ที่เกี่ยวข้องควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การกำหนดแผนงานการดำเนินโครงการที่ชัดเจน การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ให้กับนักพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับฝึกปฏิบัติร่วมกันในแปลงของครัวเรือน ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรให้เกษตรกรในพื้นที่

และปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ การสร้างความร่วมมือ การดำเนินโครงการกับหน่วยงานและภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอและต่อเนื่อง

1.2 แม้ว่าส่วนใหญ่มูลค่าเฉลี่ยของแต่ละประเด็นการประเมินที่ได้จากผลการวิจัยอยู่ในเกณฑ์มากถึงมากที่สุด แต่ก็มีประเด็นหลังจากการประเมินมีค่าเฉลี่ยต่ำมาก เช่น การดำเนินของโครงการให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและเป้าหมายที่กำหนดไว้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้อมูลข่าวสารร่วมกัน ตลอดจนการนำเสนอโครงการโคก หนอง นา โมเดล ในเวทีนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับภาคีเครือข่ายต่างๆ ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย ควรดำเนินการให้มีการพัฒนาและปรับปรุง ปัจจัยด้านต่าง ๆ ให้ไปสู่การพัฒนาที่มีประสิทธิภาพและมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 ควรนำผลการวิจัยจากการประเมินผลโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในเขตพื้นที่อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย เพื่อไปพัฒนาหรือต่อยอดในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่อื่น ๆ

2.2. ควรนำแนวทางการขับเคลื่อนที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนาหรือต่อยอดการดำเนินงานหรือเสนอแนะเป็นนโยบายเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ในแต่ละระดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Community Development Department. (2020). Guidelines for Operation of the Community Model for Quality of Life Improvement according to New Theory Applied to “Khok Nong Na Model” Project. [In Thai]. Retrieved July 1, 2021 from <https://district.cdd.go.th/banfang/wp-content/uploads/sites/>
- Cronbach, Lee. J. (1990). Essentials of psychological testing. 5 th ed. New York : Harper & Row.
- Dhammadinno, N., & Vajirapanno, D. (2021). Promoting the Development of Agriculture the New Theory of the King’s Science with Sangahavatthu 4. [In Thai]. *Pañña Panithan Journal*, 6(1), 29-40.

- Inprom, C. (2018). Sufficiency and the New Theory applied to a One-Rai Plot of Land Generating an Income of 100,000 Baht. [In Thai]. *Journal of Social Development*, 20(2), 1-15.
- Jaitiang, T. (2018). The Process of Learning and Transferring Knowledge of the Community towards Sufficiency Economy Philosophy in Phra Naknon District, Bangkok. [In Thai]. *Patanasilpa Journal*, 2 Supplement (June 2018), 315-326.
- Jeepet, S. (2020). Assessment of Social Activities Based on the Philosophy of Sufficiency Economy Project Using CIPP Model Bodindecha (Sing Singha Seni) Nonthaburi School. [In Thai]. *Journal of Chandrakasemsarn*, 26(1), 103-116.
- Jutaviriya, K., & Lapanun, P. (2014). Integrated Agriculture: Livelihood Strategies of Isan Farmers under Globalization. [In Thai]. *Journal of Mekong Societies*, 10(3), 25-48.
- Kaewmanee, J. (2014). Community based tourism management in the philosophy of Sufficiency Economy, Ban Hua Khao, Pak Tho, Ratchaburi. (Master's thesis). Graduate School: Silpakorn University. Nakorn Pathom.
- Khatasombun, H. (2020). Community Potential Development to Create Sustainable Economic Foundations: Case Study of Noen Sala Subdistrict, Krok Phra District, Nakhon Sawan Province [In Thai]. *Journal of MCU Peace Studies*, 8(2), 474-488.
- Nasom, K. (2016). Evaluation of the Sufficiency Economy Learning Center Project in the Sufficiency Economy of the Government in Lopburi Province. [In Thai]. *Journal of Pacific Institute of Management Science*, 2(2), 1-12.
- Na Thalang, E. (1997). Folk wisdom of the four regions: the way of life and learning process of Thai villagers [In Thai]. Kittimethi Project, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi.
- National Electronics and Computer Technology Center. (2017). Khok Nong Na Model. [In Thai]. Retrieved July 1, 2021 from <https://www.nectec.or.th/news/news-pr-news/khoknongna.html>
- Phuengphun, P. (2012). Evaluation of the Chaipattana Vocational park, Nakorn Pathom. (Master's thesis). Graduate School: Silpakorn University, Nakorn Pathom.

- Ponsri, S. (2010). *Theories and principles of community development*. (6th ed). Bangkok: Odeon Store.
- Rueangsri, W., Tipyan, C., & Dam-orn, N. (2020). Science of the King Science of Land the Science of “Community Development”. [In Thai]. *Journal of MCU Nakhondhat*, 7(12), 264-279.
- Sakaro (Ketsakorn), K., & Sudhikhambhirayan, P. (2020). Integrating Buddhism and Progressive Development with New Theory of Agriculture. [In Thai]. *Journal of Modern Learning Development*, 5(4), 185-195.
- Sanrode, S. (2016). The Evaluation of Life Quality Development Project on Community Level, Pattani Province. (Master's thesis). Prince of Songkla University. Songkla.
- Sirirat, S. (2015). The Evaluation of Benjavithi Created with the Saiyairak's Family Template the Learning Center under Family Love Bonding Project, Ratchaburi. [In Thai]. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*, 8(2), 2236-224.
- Sisakaew, M. (2020). Science of the King: New Theory of Agriculture in the Form “Khok Nong Na Model”. [In Thai]. *Interdisciplinary Management Journal, Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University*, 4(2), 31- 40
- Srimahawaro, K. (2014). The Evaluation of the Participatory Program for BanSraBua Students' Families to Put the Sufficiency Economy Philosophy into Practice. [In Thai]. *Narkbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat*, 6(2), 113- 122.
- Thongkamkaew, W., & Chakkrapopyodhin, C. (2016). New Theory Agriculture on Sufficiency Economy Principle as Moderator between Government Policy and Solution of Hevea Brasiliensis Crisis in the Southern Part of Thailand. [In Thai]. *Journal of Research for Development Social and Community, Rajabhat Maha Sarakham University*, 3(7), 128-148.
- Tobua, S., Khemtung, P., & Thammakittipob, V. (2018). Evaluation Communities Development Strategy Plan to Practice with Responsive Evaluation Model Approach. [In Thai]. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University, Special Issue* (12), 163-173.

Thailand Development Research Institute. (2021). The social impact of the COVID-19 outbreak New ripples and measures that should be taken. [In Thai]. Retrieved July 11, 2021 from <https://tdri.or.th/2021/01/impact-of-new-covid-19-wave/>

Wongnasri, P., & Promjuk, W. (2020). The King's Philosophy and Local Development. [In Thai]. *Journal of MBU Lanna*, 27(2), 139-146.